

Spechtenschade

Spechten zijn holenbroeders. Zij maken gebruik van natuurlijke nestgelegenheid, die wordt uitbeideeld in de stammen van bomen. Als kunstmatige nestgelegenheid worden al heel lang speciale spechtenkasten aangeboden. Die zijn nooit een groot succes geworden. Grote bonte spechten kunnen schade aanbrengen, onder andere doordat zij gaten hakken. Niet alleen schade aan nestkasten en objecten in bossen, maar ook daarbuiten. Van oorsprong was het een bosvogel; tegenwoordig is hij ook vertegenwoordigd in stadswijken en dorpen met veel groen, langs boomsingels, etcetera.

Dick A. Jonkers & Gert Bieshaar

Vernielingen aan nestkasten en nesten

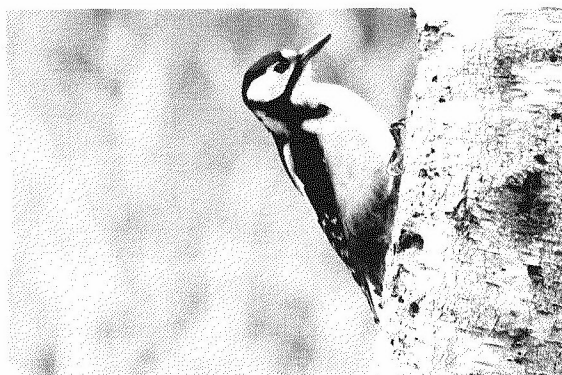

Foto: Bertus van den Brink

Van grote bonte spechten is al heel lang bekend dat zij vernielingen kunnen aanbrengen aan nestkasten. Dat was al in het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw zo, en dat is tegenwoordig nog steeds het geval. Zij hebben onder andere de gewoonte om hoofdzakelijk in de winter jaarlijks in hun woongebieden vlieggaten van nestkasten groter te maken, of op andere plaatsen in zo'n kast een opening uit te beitelen. In de jaren '70 is er verband gevonden tussen het aantal aangepikte kasten en het aantal broedparen. In goede spechtenjaren was er veel schade aan de kasten; in slechte jaren veel minder (Jonkers et al. 1987). Verder zijn er soms enkele grote bonte spechten die metalen plaatjes los rammen. Deze zijn aangebracht rond de nestopeningen van mezenkasten om het groter maken van de nestopeningen door de spechten te voorkomen. Er zijn echter slimbo's, die gaten in de zijkant van de kasten hakken. Het uiteindelijke doel is om de inhoud bereikbaar te maken. In jaren met een slechte voedselsituatie voor de spechten zijn er grote bonte spechten die kasten in het broedseizoen systematisch afzoeken. Horen zij gepiep, dan ondernemen zij pogingen om de aanwezige nestjongen te bemachtigen. In dat soort jaren

gaat het om twee tot drie exemplaren die dit gedrag vertonen (mondelijke mededeling Ronald Beskers).

In 2011 bezweek een kolonie van 41 huiszwaluwnesten aan de snavelhouten van een grote bonte specht (Costers 2012). Er zijn nog diverse andere gevallen bekend van huiszwaluwnesten die werden gemolesteerd door deze soort.

Trommelaars en beitelaars

Met de bezetting van nieuwe leefgebieden ontdekten de spechten andere mogelijkheden om zich te manifesteren. Bomen of biotoopvreemde elementen worden bewerkt, omdat die een functie zouden kunnen hebben voor het baltsgedrag, nestbouw of voedsel zoeken. Dit heeft zelfs geleid tot een literatuurstudie naar mogelijke toe te brengen schade door spechten aan houten wegportalen (Jonkers 1997). Er waren toen plannen voor de bouw van dergelijke voorzieningen boven autosnelwegen.

Het trommelen op objecten van menselijke oorsprong voor de balts van spechten, niet alleen van de grote bonte spechten, was al vrij lang een bekend fenomeen. Ook de functies voor de andere gedragingen. Zelfs gecreosoteerde palen voor telefoon- en telegraaflijnen moesten het ontgelden. Dat gold ook voor houten shingles, die als dakbedekking fungeerden, scheepsmasten, etc. Op Cape Canaveral overigens, werd bij een andere spechtensoort zelfs het omhulsel van een space shuttle bewerkt. Syrische bonte spechten namen in Israël plastic irrigatiepijpen onder handen. Zo zijn er nog veel meer gevallen te noemen.

Dichter bij huis was er in de jaren zeventig van de vorige eeuw in Hilversum-Zuid een grote bonte specht die de televisieantenne van een woning als een soort drum gebruikte. De

bewoners van het huis dachten toen zij het geluid voor de eerste keer hoorden dat de telefoon ging (Jonkers et al. 1987).

Spechtenschade aan woonobjecten

Steeds vaker worden er gevallen bekend van grote bonte spechten, die vernielingen aanrichten bij bungalows, flatgebouwen, villa's en zelfs houten stacaravans. Daarbij kan voor vele duizenden euro's schade ontstaan. Die schade bestaat uit gaten die uitgehakt zijn. Het gemeenschappelijk kenmerk van al die gevallen is meestal dat er holle ruimten achter de hakplaats aanwezig zijn bij de schadeplek, of op plekken waar geluid resoneert als een specht erop roffelt. Het geluid draagt dan ver en heeft een functie bij de balts. Ook kan het zijn dat de specht vermoedt dat er voedsel aanwezig is. Uit het Gooi is een geval bekend uit 1998 van een flat in de villawijk het Spieghel, waarvan een muur was afgestroken door stukadoors, maar de achterliggende holle ruimte dicht was geschuimd met pur. De muur was een prachtig klankbord voor de spechten, die erop roffelden dat het een lieve lust was.

Gooise villa in de picture

In oktober 2013 was het weer eens zover. Deze keer was een bewoner van een villa aan de Torenlaan in Laren aan de beurt. Wij besloten het probleem bij de kern aan te pakken en eerst maar eens te gaan kijken. Het huis was een rijksmonument en had een houten gevelbetimmering met gepotdekselde planken. Aan de onderzijde van twee planken zat precies op de plaats waar zij op een andere plank aansloten bij elk ervan een gat, dat daar gemaakt was door een grote bonte specht. Het was in ieder geval geen poging om een nestholte te creëren, want de baltsperiode en de broedtijd waren al voorbij. Had zich daar een potentiële prooi opgehouden, of boden de planken een goede klankkast? We zullen het nooit te weten komen. Diverse adviezen van

bouwkundigen en bedrijven die zich met schadebestrijding bezig houden om het probleem op te lossen, bleken niet bruikbaar. We waren het er over eens, dat we de spechten eerst maar eens 'speelgoed' moesten aanbieden. Een oud mezenkastje lag elders in de grote villatuin op de grond. Had het nog maar ergens gehangen! Wellicht hadden we in dat geval kunnen zien of de specht(en) zich eerst had, of hadden uitgeleefd op dat kastje. Alleen de gaten dichten leek ons geen oplossing. In overleg met de eigenaar namen we het besluit om twee speciale spechtenkasten te timmeren en deze op te hangen. De ene aan een hoge oude grove den, die op korte afstand van de gevel staat, en een achter de villa aan een eik. Voor het mezenkastje maakten we een nieuw exemplaar. Repareren was geen optie. Het kastje was een aanfluiting. Dit was van een slechte kwaliteit, vervaardigd uit waajibomenhout, met dunne plankjes die met een soort spijkerpistool aan elkaar vast waren geschoten en een metalen deksel dat los was geraakt. Daaronder twee kromgetrokken plankjes, die het metaal uit elkaar drukten. Kortom een puinhoop. De grootste klus was het weer in oude staat brengen van de planken aan de villa, zodat er niet meer te zien was waar de gaten hadden gezeten. De restauratie lukte prima door het vakmanschap van de tweede auteur (gepensioneerd timmerman). De eigenaar van de villa zou proberen of hij nog ergens carbolineum op de kop kon tikken om de planken mee te schilderen. Volgens hem zou de penetrante geur van dit houtverduurzamingsmiddel de spechten vroeger afgeschrikt hebben. Wij zijn uiteraard zeer benieuwd of onze actie het resultaat oplevert dat wordt gewenst. Bij het ophangen van de tweede hoorden we het 'tsjiek tsjiek' van een grote bont specht, die we even later druk in een eik zagen pikken. Laten we maar hopen dat hij de gevelbetimmering van de villa voortaan met rust laat.

Geraadpleegde literatuur

Costers, R. 2012. Een leven van roffelen, hameren en slopen. De Tringiaan 35(4): 83.
Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum: 68, 260.
Jonkers, D.A. 1997. Spechten en houten wegportalen. Een literatuurstudie naar mogelijk schade. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.